

Gruppterapi inom psykiatriska vårdavdelningar och institutioner.

Olena Sennton

Ju mer vi vet om våra egna irrationella motiv desto mer förstår vi och kan möta patienternas irrationella förväntningar. Samtidigt kan vi skydda oss mot allt för stora besvikelser, genom att vi inser vår begränsade förmåga, när det gäller att förändra människor och samhällssystem. I personalgruppen kan de terapeutiska målen få en mera relativistisk utformning. Därmed kan på lång sikt åstadkommas en ideologisk förändring, som har relevans i vidare sammanhang.

Fil. dr. Olena Sennton är chefspsykolog vid Långbro sjukhus.

Sedan rätt länge har gruppdynamiska processer mer eller mindre systematiskt utnyttjats i avdelningsarbetet i form av avdelningskonferenser för avdelningens personal, för personal och patienter. Gemensamma konferenser, där avdelningens problem diskuteras, har resulterat i vissa förändringar med större gemensam aktivitet mellan patienter och personal. Sådana konferenser kan inte ses som gruppterapi i egentlig mening. Målsättningen är där att avhandla gemensamma problem, konkreta förhållanden på avdelningen, etc. En annan tillämpning av gruppterapi är arbetsterapi eller aktivitetsgrupper av olika slag, där man samlas runt någon sysselsättning, men där denna sysselsättning är av sekundär betydelse. Det aktiva deltagandet i gruppen är det centrala och deltagarnas relationer och förmåga att intressera sig för varandra är väsentliga faktorer.

Terapeutiskt samhälle

Dessa mer eller mindre systematiska försök att tillämpa gruppterapi inom avdelningar och sjukhus har i kombination med pionjärförsök att tillämpa gruppdynamiska erfarenheter på utformningen av en institution eller sjukhusavdelning

som ett terapeutiskt samhälle öppnat vägarna till en revidering av våra gamla vårdformer. Patienten överlämnas inte för vård utan placeras i den positionen att han begär hjälp för att lära sig ett mera effektivt sätt att handskas med sitt liv. Att finna vårdformer, som inte syftar till konformitet, men vill ge patienten övningsmöjligheter att finna mera adekvata former för sitt handlingsätt, ställer stora krav på både personal och patienter. Ett samarbete skapar betydligt mer av konflikter och spänningar än ett ensidigt omhändertagande av människor som i många avseenden slipper ta ansvar för sig själva.

Den terapeutiska miljön eller en miljö som utnyttjas terapeutiskt skall ge patienterna möjligheter att finna mer adekvata former för sitt handlingsätt genom att erbjuda individen en realistisk atmosfär av social interaktion, där han eller hon

Ett samarbete skapar betydligt mer av konflikter och spänningar än ett ensidigt omhändertagande av människor, som i många avseenden slipper ta ansvar för sig själva.

kan arbeta sig fram till en bättre anpassning både i relation till sig själv och till andra. En sådan miljö kan ge tillfredsställelse för egna personliga behov och kan vara ett utmärkt medium för att öka en individs självaktning och vidga förståelsen för andra. En nödvändig förutsättning för att åstadkomma en terapeutisk miljö eller för att utnyttja avdelningsarbetet och miljöföreteelser terapeutiskt är att kommunikationen fungerar adekvat, och ett instrument som visat sig effektivt i detta hänseende är personalgruppen.

Personalgruppens sammansättning och målsättning

Personalgruppen, sammansatt av samtliga yrkeskategorier inom en vårdavdelning, är en speciell tillämpning av gruppterapi. Målsättningen är att öka gruppens effektivitet och varje vinst som tillkommer dess enskilda medlemmar är en biprodukt. Med en annan terminologi kan man säga att målsättningen är att åstadkomma en bättre kommunikation mellan medlemmarna i arbetsgruppen. Men syftet med en personalgrupp är även att åstadkomma en bättre intrapsykisk kommunikation hos varje medlem av gruppen. Detta innebär att det jag säger står i överensstämmelse med vad jag innerst inne känner och tänker. Med gruppinteraktionen som resonemangsbotten för mina egna reaktioner får jag via den kontinuerliga feedbackprocessen tillfälle att revidera min uppfattning om mina egna motiv och andras motiv. Därmed vidgas det gemensamma fältet av erfarenheter och upplevelser, vilket innebär ökade möjligheter till en bättre förståelse av patienterna och en mera varierad interaktion med dessa. Och kommunikationen innebär inte bara ett verbalt utbyte utan även allt det som vi uttrycker med hela vår person utan att vi alltid är medvetna om det. Personalens förmåga att kommunicera öppet med varandra ger möjligheter att kommunicera med patienterna på ett entydigt sätt.

Personalens förmåga att kommunicera öppet med varandra ger möjligheter att kommunicera med patienterna på ett entydigt sätt.

Det anses nog övervägande gynnsamt om grupplederen inte i övrigt deltar i avdelningsarbetet.

Den begränsade målsättningen för personalgruppen tjänar som en skyddande skärm mot en alltför intim personlig interaktion.

Principen för en personalgrupp är därför att redan från början begränsa arbetet i gruppen till att gälla relationerna till arbetet, till patienterna och till arbetskamraterna. Gruppmedlemmarna förväntas att inte ta upp rent personliga problem, d. v. s. problem, som inte har med arbetssituationen att göra. Detta får nog anses vara en viktig princip för att skapa garantier för en anonymitet som är nödvändig för en utveckling av ett tryggt arbetsklimat. En personalgrupp kan sannolikt lätt övergå i en rent psykoterapeutisk grupp, men detta medför säkerligen komplikationer, eftersom medlemmarna finns i nära samarbete på samma arbetsplats.

Personalgruppens ledare

Utformningen och arbetssättet i en personalgrupp är beroende på dess sammansättning, avdelningsarbetets typ, vilka personalkategorier som ingår, hur pass öppen eller sluten man önskar hålla gruppen, hur stor personalen är, etc. Det anses nog övervägande gynnsamt om grupplederen inte i övrigt deltar i avdelningsarbetet. Liksom gruppens målsättning begränsar interaktionen mellan medlemmarna eller överföringen om man hellre vill använda detta ord, så blir gruppledarens roll anorlunda än i ren psykoterapigrupp. Jag skulle snarast vilja rubricera den som rollen av moderator av den fria diskussion som förs. I en sådan här grupp bör nämligen överföringen till grupplederen hållas i bakgrunden och denne bör vara en så neutral deltagande observatör som möjligt.

Personalgruppens reaktioner

Frånsett den begränsade målsättningen får man för övrigt ungefär samma reaktioner som i en terapigrupp. Efter en initialfas av osäkerhet och

tveksamhet utvecklas en atmosfär av lojalitet och gemenskap. Man vågar ta fram sina besvikelser, sin aggressivitet mot någon i teamet eller mot någon patient och märker att detta får inga katastrofala följder. Man kan också bli medveten om vissa svagheter hos sig själv och man kan reda ut missförstånd i relation till andra. Man finner så småningom att man kan tala öppet med varandra. Specifikt för personalgruppen är att yrkesrollerna diskuteras och redefinieras samtidigt som de gemensamma momenten i den terapeutiska verksamheten utkristalliseras.

Personalgruppen som säkerhetsventil

Personalgruppen kan på många sätt bli ett stöd och en hjälp i det fortsatta arbetet. Man upplever det som en lättnad att alla upplever svårigheter. Man känner igen sin egen reaktion hos andra. Men det blir också tillfällen att uppleva att man reagerar olika, att kritik inte behöver innebära ett avvisande. En förutsättning för att

det skall bli ett samarbete är inte att alla har samma åsikt. Det kan tvärtom vara berikande med motsättningar och olika synpunkter. Man kan uppleva att den som utsätts för kritik också får hjälp i gruppen och att gemenskapen snarare djupnar och förbättras via motsättningarna. Gruppen ger också många tillfällen att studera hur enskilda medlemmar reagerar på olika sätt i olika situationer. Detta kan öka självkännet och förståelse för individuella olikheter, som i sin tur är berikande för arbetet med patienterna. Ju mer vi vet om våra egna irrationella motiv, desto mer förstår vi och kan möta patienternas irrationella förväntningar samtidigt som vi kan skydda oss mot allt för stora besvikelser genom att vi inser vår begränsade förmåga när det gäller att förändra människor och samhällssystem. I personalgruppen kan de terapeutiska målen få en mer relativistisk utformning och därmed på lång sikt åstadkomma en ideologisk förändring, som har relevans i vidare sammanhang.

För rationellare kontorsrutin

- **Stenografering**
engelska, tyska, franska
- **Maskinskrivning, maskinräkning**
Renskrivning, adressskrivning, utskrifter efter Rex-Recorderskivor och bandspelare
- **Fakturerings**
utskrivning av tabeller och dylikt
- **Översättningar**
- **Bokföring**
manuell och maskinell

- **Kopiering**
Rank Xerox- och fotostatkopior
- **Duplicering**
stencil duplicering
- **IBM COMPOSER**
Framställning av reproduktionsfärdigt textmaterial

Kungsgatan 55 t. h. 3 tr.
111 22 Stockholm
Växel. 21 67 01, 03, 10, 11